

Ζ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ — «ΠΕΖΟΙ ΡΥΘΜΟΙ»

Ένα βιβλίο ἢ μᾶς ἐνθουσιάζει ἢ μᾶς βάζει τὴν ἰδέα νὰ τὸ κρίνουμε ὅσες φορὲς κι ἂν τ' ἀνοίξουμε ὕστερ' ἀπὸ τὸ πρῶτο μας διάβασμα. Μὲ τοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς» τοῦ κ. Παπαντωνίου μᾶς συνέβηκε κάτι τι ἄλλο: ἐνῶ τὸ πρῶτο τους ἑξαφνα διάβασμα μᾶς ἐνθουσίασε ὑπερβολικά, διαβάζοντάς τους ξανὰ κατόπιν, σκεφθήκαμε νὰ τοὺς κρίνουμε, ἢ δὲ στερονή μας ἐκείνη σκέψη, ποὺ ἐξελίχθηκε σὲ ἔμμονη σκέψη, μᾶς σπρώχνει τώρα στὴν πράξη.

Τὸ βιβλίο λοιπὸν αὐτὸ νομίζουμε πῶς εἶνε ἀνάγκη νὰ κριθεῖ ὡς οὐσία καὶ ὡς ὕφος. Ὅφείλουμε ν' ἀναλύσουμε τὴν ποιότητα τῆς οὐσίας του, νὰ ζυγίσουμε τὰ προτερήματα τοῦ ὕφους του καὶ τέλος νὰ μελετήσουμε τὶς ἐντυπώσεις ποὺ μᾶς γεννᾷ, τόσον τὸ ἓνα ὅσο καὶ τὸ ἄλλο, ἔχοντας ὡς βάση τὶς ἀμφιβολίες ποὺ στάλαξε μέσα μας ἡ δευτέρη του ἀνάγνωση. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἐχτιμήσαμε δίκαια μιὰ δημιουργικὴν ἐργασία, ποὺ κατ' ἄνωγον νὰ μᾶς δώσει δυὸ ἀντίθετες ἐντυπώσεις ἀνάμεσα σὲ δυὸ συνεχεῖς ἀπολαύσεις της.

.... Ἡ ράχες γέμισαν ρόδα — στὸν κάμπο χύνεται ὁ ψαλμὸς
τῆς καμπάνας ! Ποὺ τὴν πᾶς τὴν ἀνία σου ;

Ἡ φράση αὕτη, παρμένη ἀπὸ τὴν πρώτη πρόζα τοῦ βιβλίου, εἶναι μιὰ φράση σημαντικὴ ποὺ χαρακτηρίζει τέλεια τὴν ψυχικὴ σύσταση τοῦ κ. Παπαντωνίου, συνεπῶς δὲ καὶ τὴν οὐσία τοῦ ἔργου του. Τὰ τρία της μέρη, ποὺ εἶναι σὰν τρεῖς στίχοι στὴ γραμμὴ, μᾶς βοηθοῦν νὰ ἐξηγήσουμε τὴ διάθεση τοῦ ποιητῆ μας, καὶ τοῦτο γιατί μπορούμε νὰ ἔχουμε καὶ μιὰν ἄλλη μετάφραση της, ἂν θέλουμε. Ἰδού:

Φυσιολατρεία — βαθεῖα μυστικιστικὴ διάθεση — ξεχείλισμα τοῦ κακοῦ τῆς γνώσεως.

Τὰ τρία δηλαδή συστατικά πού χαρακτηρίζουν κυρίως τήν οὐσία τῶν «Πεζῶν Ρυθμῶν».

Γιά τή φυσιολατρεία τοῦ κ. Παπαντωνίου δέν θά εἶχαμε νά εἰποῦμε καί πολλά πράγματα. Εἶναι ἡ ἴδια ἐκείνη συμβολιστική φυσιολατρεία πού ἀντιλαμβάνεται κάθε τοπεῖο ὡς μιὰ ψυχική κατάσταση, καί, πού, γι' αὐτήν, τὰ χρώματα, οἱ ἤχοι καί τὰ μῦρα ἔχουν μιὰ σχέση ἀναμεταξύ τους καί μιὰν ἀνταπόκριση μέ τήν ἀνθρώπινη ψυχή.

...Σέ κείνον πού πόνεσε πρέπει τὸ γαλανὸ σκοτάδι τῆς βιολέττας...

Σέ κείνον πού πόνεσε πρέπουν τὰ μῦρα τοῦ δάσους τῶν πεύκων μετὰ τῇ βροχῇ.

... ἡ φωνή τοῦ πραματευτῆ στοῦ φτωχὸ δρόμο — ἡ φωνή του στον ἥλιο πού βασιλεύει !

Ἡ φωνή του εἶν' ὁ καιρὸς πού μᾶς χτύπησε.

Ὁ τρόπος αὐτός, ν' ἀντικρῶζει κανεὶς τῇ φύσει, εἶναι βαθυτάτος, συντείνει δὲ στὴν ἔκφραση πολυσύνθετων αἰσθηματικῶν ἀποχρώσεων, καί στὴν παρουσίαση ἀπόκρυφων σχέσεων ψυχῆς καί πραγμάτων.

Ὁ κ. Παπαντωνίου ἔχει τὴν ιδιότητα ἐκείνη πού τὸν κάνει ἱκανὸ νὰ βλέπει ὅχι μόνο τὴ μορφή τῶν πραγμάτων πού τὸν περιτριγυρίζουν, ἀλλὰ καί τι τὸ αὐλότερο καί προβληματικότερο σ' αὐτά: τὴν ψυχή τους. Ἐνα κυπαρίσσι μπορεῖ, γι' αὐτόν, νὰ προσεύχεται τὴν ὥρα τῶν δειλινῶν, καί τὰ νερὰ πού κυλᾶνε σιγανότατα στοῦ σκοτάδι μπορεῖ νὰ τ' ἀκίνητεϊ ξαφνικά ἡ ἐπίγνωση τοῦ μάταιου τοῦ δρόμου καί τῆς ὁρμῆς...

Ἐκεῖνο ὅμως πού θά σταματήσῃ περισσότερο τὴν σύντομην αὐτὴν ἀνάλυσή μας εἶναι ἡ βαθειά του μυστικιστικὴ διάθεση. Στὴ λογοτεχνία μας, δέν εἶναι βέβαια ὁ μόνος πού ἀφίσε τὴν ψυχή του νὰ κυνηγήσῃ τὸ ἀφηρημένο, ἀλλὰ κανεὶς ἄλλος ὅπως αὐτὸς δέν ἀντελήφθηκε τὸν κόσμον σὰ μιὰν ἀλληγορία, καί κανεὶς ἄλλος δέν παράφρασε τόσο πιστά, τόσο συγγενικά τῇ σκέψει τοῦ Ἀμιελ μὲ φράσεις ὅπως αὐτές :

Βυθίσου γὰ πολὺν καρὸ στον ἑαυτό σου. Σιωπὴ — σιωπὴ.

.....

ᾠ! ἀπάνου ἀπὸ τὴ χρυσὴ πεδιάδα, τοῦτο τὸ πρωῒ τῆς Κυριακῆς, ἄκουσε, σκυφτή, τὸν ἥχον πού σὲ κρίνει! Γύρισε πίσω.

Ποὺ ν' ἀποδώσουμε τὸ βαθύ, τὸν παθολογικὸν αὐτὸ

μυστικισμό του: Στήν κληρονομικότητα ἢ στήν μανία τῆς αὐτοαναλύσεως; Νὰ εἶναι ἄραγε ἡ Βυζαντινὴ θρησκοληψία ποὺ βαραίνει ἀκόμη τὰ κύτταρά του ἢ μήπως ἡ γνώση, ἡ υπερτροφία τῆς γνώσεως, ποὺ φέρνει συχνὰ τὴν ἐπίγνωση τῆς ματαιότητος τῆς προσπάθειας καὶ τῆς δράσεως, εἶν' ἐκεῖνη ποὺ τὸν ἀνάγκασε, κρατῶντας τὸν στὸ περιθώριο τῆς ζωῆς, νὰ στραφεῖ πρὸς τὴ θρησκεία ποὺ ὑπόσχεται τὸ φῶς ἑνὸς ἄλλου κόσμου, τὸ φῶς ποὺ χύνεται στὰ πεύκα τὴν ὥρα τῶν δειλινῶν;

Ἀναγκαστικὰ ὀφείλουμε ν' ἀποδώσουμε τὴ μυστικιστικὴ τοῦ διάθεση στήν κληρονομικότητα, γιατί ἡ ἀνάλυση εἶναι μιὰ διάθεση μᾶλλον ἔμφυτη καὶ πολὺ σπανίως ἐπίκτητη.

Ὁ Βυζαντινισμὸς ἔχει ἀφίσει στὴ ρωμείκη ψυχὴ ἵχνη ποὺ δὲν μπορεῖ κανεὶς εὐκόλῃ νὰ τ' ἀγνοήσει. Δυνατὸν ἢ πίστη νὰ μὴν εἶναι τόσο δυνατὴ σήμερα ὅπως ἄλλοτε, δὲν μπορούμε ὅμως ν' ἀρνηθοῦμε ὅτι ἡ ἐκκλησία, οἱ ψαλμοί, οἱ πολυέλαιοι καὶ τὰ λιθάνια, εἶναι τὰ συνθήματα ποὺ τῆς ξυπνοῦν συνεχῶς ἕναν μυστικισμό ποὺ δὲν πρόφθασε νὰ κοιμηθεῖ μέσα τῆς ἀκόμῃ. Ξέρουμε ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν τραφεῖ μὲ τὸ σκεπτικισμό καὶ τὴν ἀρνητικὴν εἰρωνία κι ὅμως δὲν μποροῦν νὰ μὴν αἰσθάνονται κατάνυξη μέσα στὶς μεγάλους πρεπες κ' ὑποβλητικὰς λειτουργίες τῆς ἐκκλησίας μας.

Ὁ κ. Παπαντωνίου εἶναι ἕνας νεο-βυζαντινός. Αἰσθάνεται ἕναν ψαλμὸ ὅπως ἕνας ἄλλος αἰσθάνεται τὸ ἀγέρωχο σπάσιμο τῶν λαμπρῶν κυμάτων τῆς τρικυμίας. Μαντεύει τὸ ὑπερούσιο φῶς ἀφίνοντας νὰ χάνεται τὸ βλέμμα του μέσα στὰ κρύσταλλα τῶν πολυελαίων. Τοῦ ἐλαφρώνει τὴν ψυχὴ μιὰ προσευχὴ καὶ νοιώθει μιὰ μεταρσίωση ἀφίνοντας τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του μέσα στὴν πράσινη καὶ βαθυκόκινη ὑγρότητα τῶν γυαλίων τῶν ἀσημένιων καντυλιῶν, ποὺ κρέμονται σὰν ἄγγελοι κάτω ἀπτὶς καμπύλες τῶν σταυροθολίων.

Ὅλοι του οἱ «Ρυθμοί», εἶναι ποτισμένοι ἴσαμε τὰ τρίσθαθα τῆς οὐσίας τους, ἀπὸ τὸ μυστικιστικὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύμα. Ὡς κι αὐτὲς ἀκόμη οἱ φράσεις τους ἀκολουθοῦν τὸν πένθιμο ρυθμὸ καὶ τύπο τῶν Βυζαντινῶν τροπαρίων, τὶς ἐμψυχώνει δὲ τὸ πνεῦμα τῆς ματαιότητος ποὺ ἐμψυχώνει καὶ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαυὶδ.

Ἄλλ' ὁ πένθιμος καὶ μονότονος μυστικισμὸς τοῦ κ. Παπαντωνίου, δὲν εἶναι μιὰ διάθεση μόνο. Μπορεῖ κανεὶς

νά πεῖ πῶς εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια του ἡ σκέψη. Ὅ,τι βλέπει τὸ βλέπει μὲ τὴ βοήθεια ἐκείνου μόνο. Τὸ ὁρατὸ δὲν τὸν σταματᾷ παρὰ πρόσκαιρα. Τὰ μάτια του κυνηγοῦν ἐκεῖνο πού δὲν φαίνεται κι ὅλα του τὰ συναισθήματα γεννιοῦνται στὸ πρῶτο ἀντίκρουσμα τοῦ ἀφηρημένου. Ὅλη του ἡ σκέψη μοιάζει μιὰ προσευχὴ πού μοναδικὸς τῆς σκοπὸς εἶναι νὰ φτάσει τὴν αὐλότητα. Ἡ σκέψη του δὲν ἔχει τὴν εἰρωνία τῆς ἐπιγνώσεως. Ἐὰν τὴν ἐδηλητηρίασε ἡ γνώση, λάμπει γι' αὐτὴν κάπου ἄλλου, μακρυνὰ ἴσως, ἡ ἐλπίδα τοῦ ἀόρατου ἡλίου πού τὴν παρηγορεῖ καὶ τὴν βεβαιώνει.

Κύριε, στὴν κατοικία μου βροντᾷ ὁ κεραυνὸς σου. Δοξασμένο τ' ὄνομά σου στὸν αἰῶνα.

Ὁ μυστικισμὸς τοῦ κ. Παπαντωνίου εἶναι ὁ μυστικισμὸς τοῦ Ταγγόρ. Τόσον τοῦ ἐνὸς οἱ ἀτέλειες ὅσον καὶ τοῦ ἄλλου, ζητοῦν ν' ἀγγίζουν, γονατισμένες, τὴ χιμαιρική τελειότητα τῶν Ἰδεῶν.

Κύριε, μοῦ ἔλειπεν ὡς τώρα τὸ δεῖγμα τῆς μεγάλης σου καλωσύνης — ἡ καταστροφή. Naί, εἶχα κάποτε χαμογελάσει — κάποτε εἶχα ἐλπίσει — κάποτε βρῆκα τὴ ζωὴ ωραία. Εἶν' ἀλήθεια. Εἶχα κάμει ὅλες αὐτὲς τῆς ἁμαρτίας! Ἀλλὰ σὺ εὐδόκησες, νὰ με ξυπνήσης.

Λόγια πού προδίδουν τὴν προσπάθεια μιᾶς ταπεινῆς ἐξυψώσεως. Λόγια ἐνὸς ἠθικοῦ καὶ σοφοῦ φθασίματος σὲ μιὰν ἰδανικὴν Ἰθάκη, ὥστερ' ἀπὸ τὴ μεγάλη πάλῃ στὸ ταξείδι τῆς ἀβεβαιότητος.

Τὸ ξεχείλισμα τοῦ κακοῦ τῆς γνώσεως, πού ἀναφέραμε ἀρχίζοντας, μεταμορφώνεται, ἀπὸ μιὰ τέτοια πίστι, σ' ἓνα σοφὸ ἀτένισμα τῆς ἀνθρώπινης πάλης, πού εἶναι μοιραῖο νὰ μένει κάποτε γυμνὴ ἀπὸ τὸ γοητευτικὸ καὶ πολύχρωμο φόρεμα τῆς πλάνης, πού ἄλλοτε μᾶς ἔριχνε στὴν ἀβεβαιότητα τῶν κυμάτων!

Τὸ χθές; — Ἐνὰ σύνολο ἀπὸ δοκιμασίες, πόνους, χαρές, παθήματα, προδοσίες, ἀγάπες, θύελλες, συγκρούσεις, προσπάθειες, λύπες — λουλούδια στὸν κῆπο τῆς γνώσεως, πεῖρες τῆς ψυχῆς.

Τὸ σήμερα; — Μιὰ στωϊκὴ ἐγκαρτέρηση, μιὰ ἀναπόληση τῶν περασμένων τρικυμιῶν πού δυναμώνει τὴν ψυχὴ στὸ σκοπὸ τῆς ν' ἀγγίξει τὴν τελειότητα τοῦ ὑπέρτατου, ὄντος, μακρυνὰ ἀπὸ κάθε γογγυσμὸ καὶ κάθε εἰρωνία

ἔχοντας παραδεχτεῖ τελικὰ ὡς μέσον καθάρσεως τ' ἀμέτρητα χτυπήματα τῆς Μοῖρας.

Οἱ «Πεζοὶ Ρυθμοὶ» εἶναι μιὰ προσφορὰ ἐξαγνίσεως γεμάτη ἐπίγνωση μὰ καὶ ὑποταγὴ συγχρόνως. Ἡ σπαταλημένη ζωτικότητα τοῦ ποιητῆ μέσα στὸ Χθές, ποῦ διάβηκε σὰν ἕνας διαρκῆς πόθος ἐκκληρώσεως τοῦ ἀνεκκληρώτου, δὲν ἐπαναστατεῖ σήμερα, ἀφοῦ ἀγαπάει ν' ἀναγνωρίζει τὸν πόνο σὰν τὴν ὑπέρτατη δικαιοσύνη μέσα στὴν πολὺ ἀνθρώπινη ζωὴ μας.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ μᾶς δείχνει ἕναν ἄνθρωπο τελειωμένο, ἀραγμένο κι ἀδρανῆ, ἀπὸ σοφία, σὰν τοὺς θεοὺς τῶν Ἰνδιῶν.

Ἄλλ' ἓνα βιβλίον σὰν τοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς» δὲν εἶναι πάντοτε συμπαθητικό. Ἡ οὐσία του ἀπευθύνεται κυρίως σὲ ὀρισμένες ἰδιοσυγκρασίες φτασμένες σ' ἓνα σημεῖο σοφῆς ἀδράνειας. Ἐξαφνα, τὸ πολὺ πένθιμο πνεῦμα του, καὶ ἡ πολὺ θανατερὴ του διάθεση διαθέτουν τὴν ψυχὴ μας ἑναντίον του. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι πολλοὶ θ' ἀποφεύγουν τὸ συχνὸ διάβασμά του ὅπως ἀποφεύγουν ἓνα πιότὸ πολὺ, πολὺ πικρό. Ὁ καθένας μας ἄλλως τε προτιμᾷ ἓνα πιότὸ πού δὲν τὸν πειράζει, οἱ δὲ «Πεζοὶ Ρυθμοί», ὅχι μόνον πειράζουν, μὰ συχνότατα δηλητηριάζουν μὲ τὸ δηλητήριον τῆς ματαιότητος, ὅπως οἱ νεκρώσιμοι ψαλμοὶ καὶ τὰ μακάβρια ἐκεῖνα ἐμβατήρια ποὺ ὑψώνονται σὰν λέξεις περιφρονήσεως πρὸς τὴν ἀνέσπερη δόξα τῶν ἡλίων!

Ἡ οὐσία καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ γεμίζει τὴν ψυχὴ μὲ μιὰ πένθιμη θλίψη, μιὰ θλίψη ποὺ μπαίνει μέσα μας σὰν κλέφτης τῆς εὐτυχισμένης μας πλάνης! Οἱ φράσεις του, οἱ σκέψεις του οἱ ἴδιες, ἐμψυχωμένες ἀπὸ ἓνα ρυθμὸ μονότονο, σχεδὸν τροπαριακόν, κουράζουν τὴν ψυχὴ ποὺ μεθάει μὲ τὸ θαῦμα τῆς γῆϊνης ἐμορφιάς. Ἡ μεταφυσικότητά του, τὴ σέρνει ἔξω ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς πλαστικότητος καὶ τῆς ἀφαιρεῖ τὴν ἰδέαν τοῦ πεπερασμένου. Ἡ ρωμέϊκη ψυχὴ μὲ ὅλον τὸν κληρονομικὸν τῆς βυζαντινισμοῦ ἀντιδρᾶ αὐθόρμητα σὲ μιὰ παρόμοια μεταφυσικότητα γιὰτ' εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ ποὺ ἔφερε τοὺς θεοὺς ἐδῶ κάτω στὴ γῆ, κ' ἐτραγούδησε τὸ φῶς, πεθαίνοντας....

Ἡ σκέψη τοῦ κ. Παπαντωνίου δὲν ἀντιδρᾶ καθόλου στὸ

μυστικισμό της. Δὲν εἶναι πλαστική, ἔχει μάλλον μουσικὲς ἀναλογίες καὶ τάσεις· χάνεται μέσα στὸν οὐρανὸ ἀναζητῶν-
τας τὸ μυστικὸ της ὅπως ὁ ἦχος. Τέλος ὁ κ. Παπαντωνίου,
στὸ σκαλισμένο θυμιατῆρι τῆς τέχνης του, ἀντὶ νὰ ρίχνει
τ' ἀρωματικὰ ἐκεῖνα ξύλα ποὺ ξυπνοῦν τὶς ἐπιθυμίες, σπα-
ταλᾷ τὸ λιβάνι τοῦ χριστιανισμοῦ ποὺ μᾶς θυμίζει διαρκῶς
τὸ θάνατο. Ἡ μυστικοπάθεια τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι θα-
νατερή, ἐπικίνδυνη καὶ κουράστικη. Κ' εἶναι ὁ μυστικισμὸς
αὐτὸς ἡ μόνη αἰτία ποὺ ὅταν ξαναδιαβάσαμε τοὺς «Πεζοὺς
Ρυθμοὺς» σκεφθήκαμε νὰ τοὺς κρίνουμε.

Τὶ νὰ εἶναι κεῖνο ὅμως ποὺ μᾶς ἐνθουσίασε τὴν πρώτη
φορὰ; Τίποτ' ἄλλο παρὰ ἡ ποίηση τοῦ βιβλίου αὐτοῦ καὶ
τὸ θαυμάσιον ὕφος του. Ὁ κ. Παπαντωνίου δὲν εἶναι μόνο
ἓνας ποιητὴς ἀποχρώσεων μὰ κ' ἓνας λογοτέχνης λιγόλογος
καὶ μετρημένος ἀπὸ τοὺς λογοτέχνες ποὺ ἔχουν ἐξελιγμένο
στὸν ὑπέρτατο βαθμὸ τὸ σεβασμὸ τῆς τέχνης.

Ὅταν διαβάσει κανεὶς τοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς» του θαν-
μάζει, ὅτι τὸ πιὸ ἁρμονικὸ καὶ τεχνικῶς ἄρτιον ἔχει γρα-
φεῖ ὡς πρόζα. Εἰκόνα, ρυθμὸς, συνδιαζόμενα μὲ τὸ ἀπα-
ράμιλλο γύρισμα τῆς φράσεως ἀποτελοῦν σύνολο ὡραίο-
τητας ὑποδειγματικῆς. Ἡ φράση του δὲν εἶναι εὐκόλη. Ἐχ-
τὸς ποὺ εἶναι ποτισμένη ἀπὸ τὴν πολυτιμότερη ὡραιοπά-
θεια, εἶναι πλούσια σὲ μεταφορὰς καὶ συναισθηματικὰς ἀπο-
χρώσεις μιᾶς βαθειᾶ πολιτισμένης ψυχῆς. Ἀμέτρητες πεῖρες,
πεῖρες συγκινήσεων, πεῖρες πόνων, πεῖρες ἀτενισμάτων τοῦ
ὡραίου, πεῖρες πρόσκαιρων θανάτων πάλλουν συνδιασμέ-
νες κάτω ἀπὸ μιὰ φράση ποῦχει ἀποκρυσταλλωθεῖ στὴν ἄρ-
τιότερα μορφὴ της. Ὅτι χάνει τὸ βιβλίο αὐτὸ ἀπὸ τὸ μυστι-
κισμό του τὸ κερδίζει ἀπὸ τὸ ὕφος του. Τέτοια εὐσυνειδη-
σία στὴν ἐπεξεργασία τῆς μορφῆς πολὺ σπάνια συναντᾷ κα-
νεὶς μέσα στὴ λογοτεχνία μας, ἡ ὁποία προτιμᾷ νὰ εὐκολο-
γράφη ὅταν δὲν μπορεῖ νὰ δημοσιογραφεῖ τὸ κάθε τί.

Δὲν ξέρουμε τί θὰ κερδίσουν οἱ λογοτέχνες μας ἀπὸ τὸ
διάβασμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ, μήτε πάλι ξέρουμε ἂν θὰ
καταδεχτοῦν νὰ τὸ προσέξουν ἢ ὄχι. Πάντως ὅμως μιὰ εἶναι
ἡ πραγματικὴ μας ἐπιθυμία: Θὰ θέλαμε, οἱ «Πεζοὶ ρυθ-
μοὶ» νὰ σταθοῦν ὡς ὑπόδειγμα ὕφους στὴ σειρὰν ἐκείνη
τῶν νέων καὶ παλαιῶν παραχαραχτῶν τῆς τέχνης μας, ὅπως

εἶναι ὁ κ. Παρορίτης ἔξαφνα, ὁ γνωστὸς σοσιαλιστὴς-μυθιστοριογράφος, σοσιαλιστὴς-κριτικὸς, σοσιαλιστὴς -διηγηματογράφος καὶ σοσιαλιστὴς δημοτικιστὴς !

Πολλοὶ ποὺ ζητᾷν ἀπὸ κάθε ἔργο καινούργιες ἀντιλήψεις ζωῆς καὶ νέες συνταγὲς θεραπείας τῆς δυστυχισμένης ἀνθρωπότητος δὲν θὰ βροῦν βέβαια τέτοια πράγματα στοὺς «Πεζοὺς Ρυθμοὺς». Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παπαντωνίου εἶναι τὸ ὑποκειμενικὸ παρουσίασμα μιᾶς ψυχῆς πονεμένης. Εἶναι προσευχὴ καὶ κάθε προσευχὴ εἶναι μιὰ ἔμφυτη τάση στιγμιαίας ἀπολυτρώσεως. Ἄν κάθε προσευχὴ μπορεῖ νὰ ὀνομασθεῖ κοινοτυπία, τότε καὶ οἱ πρόζες τοῦ κ. Παπαντωνίου εἶναι κοινοτυπία. Ἄλλ' εἶναι προτιμότερο τέτοιου εἴδους κοινοτυπίες ποὺ τοὺς δίνει πάντοτε κάτι τὶ τὸ νέο ὃ διαρκῶς νέος πόνος τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὰ ἔργα ἐκεῖνα ποὺ γεννιοῦνται μὲ μόνον σκοπὸ νὰ συμβαδίσουν μὲ τὴ μόδα. Ἐνα γονάτισμα εἰλικρινὲς εἶναι χίλιες φορὲς προτιμότερο ἀπὸ μίαν ὑποπτη ἐπίδειξη ἐπαναστατικότητος.

Ἐντούτοις τὸ βιβλίον τοῦ κ. Παπαντωνίου φέρνει καὶ κάποια θεραπεία στὸν ἀνθρώπινον πόνον. Ἐξαφνα σ' ὅλους ἐκείνους ποὺ παριγοριοῦνται μὲ τὴν ἀτένιση τοῦ ωραίου, προσφέρει τὴν ἐκλεκτὴν ωραιοπάθεια του, σ' ἐκείνους πάλι ποὺ ἔχουν ἀνάγκην ἠθικῆς παρηγοριᾶς, ἀνοίγει τὸ μυστικόπαθον δρόμον ποὺ ὀδηγεῖ πρὸς τὴν θεότητα.

Τ. ΜΑΛΑΝΟΣ